

TERRITORIUM BRIXIENSE.

Franciscum Samsones, Theophilum Bonum; Antonium denique Locatellum, Iurisconsultos: Laurentium Calcaneum, Bartholomæum, Brixianum cognomine: Lanfrancum Oriannum, Stephanum Federicum, Andream Brixianum, Medicos; Franciscum Caballum, & alios: Historicos, Antonium Brixianum, & Conradum Wengerum: Philosophos & Litteratores, Carolum Valgulium, Calpurnium, Bonifacium Bembum, Petrum Lazarinum, Ioannem Britannicum. Dedit & præclaros militiæ Duces: in quibus Gerardus, Ioannes Franciscus, Bruno Ioannis filius, Gambaræ, Matthæus Madius, Casper, Antonius, Marcus Antonius Baptista, Martinengi, Thaddæus & M. Antonius, Metellani, Aloysius Advocatus: Pictores celeberrimos, Octavianum Pandricium, Bartholomæum Textorinum, Vincentium Brixianum cognomine. Historiam urbis, simulque dignitatem & splendorem multis prosequitur Capreolus. De ea sic Baptista Mantuanus:

Brixia, magnorum genitrix animosa virorum,
Gallia seu genuit, seu te Germania mater:
(Nam genus abscondit tenebris adoperta vetustas)
Tu Cenomanorum quondam regina fuisti.
Vive diu Veneti sub maiestate Senatus:
Atque age sub Divo placidissima tempora Marco.

Ager. Territorium late patet: oppidis, vicis, pagis stipatum, aquis irriguum saluberrimis: uberimum tritici, reliquorumque frumenti generum, item vini oleique fertile, neque carens ferri ærisque fecunditate. Vallem, quam Mela amnis per triginta quinque millia passuum fecat, cuius fauces quinque millia ab urbe Brixia distant, incolere olim populi *Triumphilini*, sive *Triumphini* & *Trumpli*, unde vulgare vallis vocabulum dictum fuit *Trompla*; & mox *Trompia*; ac tandem, ut nunc viget, *Troppia*. Populi hi memorantur Plinio, inscriptionibus, & Tabulæ Itinerariæ.

Vallis Camonica. Καμῆνοι, *Cacuni*, & *Camuli*, Strabonis atque Plinii, apud Dionem sunt *Cammunii*. Hi Ollii fluminis vallem incoluerunt, longam L circiter millia passuum, latam, ubi plurimum patet, VIII. quæ à priscis cultoribus etiam nunc nomen retinet, *Val Camonica* appellata.

Lacus Sebinus. Lacus, quem Ollius amnis transit, vulgo nunc vocatur *Lago d' Isèo*, ab oppido ejus nominis juxta sito. Id quoque vetustate sua merito gaudere gloriarique debet. quippe quum olim *Sebum* vocaretur & *Sevum*. Lacus inde cognominatus est *Sebinus* & *Sevinus*. Ab auferendi casu *Sero* factum est vulgare vocabulum *Seo*. inde quum lacus appellaretur *Lago di Seo*, imperitum vulgus ex eo fecit *Lago d' Isèo*. unde id vocabulum corruptum manlit.

Lago d' Idro. In lacus, quem Clesius transit, læva ripa oppidum est vulgari nunc vocabulo *Idro*, unde & lacui nomen. id quoque antiquum esse, olimque *Edrum* fuisse dictum, unde oppidani *Edrani*,

ex antiqua loci inscriptione apparet. Conspicitur hinc regio florentissima rebus omnibus, oppidis frequentissima, quam, quia Francis olim in deliciis fuit, *Franciam Curtam* appellant.

Infra Edrum oppidum versus meridiem octo circiter millia passuum distat *Sabium* oppidum, vulgo *Sabio* & *Sabbio* dictum, ad ripam Clesii amnis; à quo vallis cognominatur incolis *Val di Sabio*. unde oppidani Sabini dicebantur. quod nomen haud dubie in omnem etiam vallem diffusum fuit. Paullo inferius est etiam vicus vulgo *Bovarno* dictus, qui antiquitus totidem sed transpositis paullulum litteris dicebatur *Voberna*. Irrigantur valles jam dictæ multis aquarum rivis, qui pisces, præcipue vero tymulum & tructam, magna copia suppeditant; ubique amœnæ, & frumentorum satis feraces sunt; vinum etiam præter alios fructus multis locis producant. Ferri fodinæ officinæque hinc quamplurimæ.

A Sabio oppido versus ortum solis decem circiter millia passuum dextra Benaci lacus ripa vicus vulgari vocabulo *Tosculano* antiqui oppidi reliquiis & innumeris pene antiquarum inscriptionum monumentis refertus est: in his 1 v diversis Imperatoribus inscriptæ sunt; M. Aurelio Antonino, M. Aurelio Commodo, L. Septimio Severo, M. Aurelio Claudio. In oppidum hoc antiquis temporibus omnes Benaci lacus adcolæ, uno nomine Benacenses dicti, vel saltem hujus, qui nunc vulgo *La Riviera*, & superioribus jam inde sæculis *Riparia* sive *Riperia* vocatus, de negotiis publicis consulturi conveniebant; quemadmodum hodie in oppidum congregiuntur, quod vulgo *Salò* appellatur.

Prope Tusculanum in ipso lacus littore est oppidum *Maternum*, vulgo incolis *Maderno* dictum. in hoc quoque complures repertæ sunt inscriptiones veteres. Cluverius *Navale* sive *Portum* fuisse conjicit Tusculanensium.

Brixienfes divites sunt & superbi, multoque oblectantur famulatio, ipsique & mulieres suæ pomposè incedunt: equis, curribus, ornamentis utuntur splendidis, & ante omnia convivantur opipare: armigeri sunt: viri formosi sunt: foeminae pudicitia magis quam forma insignes. Duo urbem gubernant, ut alias, Præfecti; sed melius quam alibi administratur justitia, quod Consultationem civium, ut Veronæ ac Vincetiæ, non habeant. Arci utrique Asulæ & Orcinovi (illa ad fines Mantuanorum visitur; hæc Mediolanensium agro adjacet) impositus est Patricius Venetus nomine Generalis Provisoris, alique Gubernatores cum delecto milite. Verum huc, & ad alia oppida ac municipia, Prætorum loco, mittuntur cives Brixienfes à suo consilio delecti, qui civilia & criminalia judicia exercent, & vitæ necisque potestatem habent.